

ПРИНЦИПИ ОРГАНІЗАЦІЇ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ

Формування єдиного європейського інформаційного простору, відкриття кордонів бізнесу для транспортування ресурсів і технологій, обміну кваліфікованими фахівцями і досвідом, вимагають від менеджерів розуміння зовнішнього і внутрішнього середовища бізнесу, вміння об'єктивно оцінювати господарські ситуації, аналізувати результати і володіти організаційною і професійною культурою. Нові концепції управління, що використовують універсальні системи показників діяльності, характеризуються вдосконаленням і розвитком циклічних процесів та підкреслюють необхідність пред'явлення нових вимог до організації і якості управління.

В умовах жорсткої конкуренції та інфляційних процесів, спаду обсягів виробництва і погіршення соціально-економічних умов для реалізації професійної діяльності, менеджмент не може самостійно впоратися з викликами сучасності без добре відлагодженої, ефективно функціонуючої системи внутрішнього контролю.

Принципи організації внутрішнього контролю знаходяться у полі зору вітчизняної економічної науки. Проте з'являються нові вимоги до змісту систем внутрішнього контролю, розвиток яких може бути ефективним за умови розвиненого теоретичного базису. Організація систем внутрішнього контролю, підтримуваних на практиці зусиллями менеджерів, багато в чому залежить від рівня професійної компетентності останніх.

Історія становлення контролю і, особливо, фінансового, доводить, що контроль - інституційна категорія. З одного боку інститут контролю наділений функціями, що забезпечують його реалізацію, трансформувалися від "наглядової" функції на етапі становлення фінансового контролю в давні часи, - до "управлінської" на сучасному етапі розвитку. В той же час, поява нових функцій контролю не заперечує існування колишніх в тому або іншому вигляді.

Контроль, як функція управління, дозволяє своєчасно виявити і усунути ті умови і чинники, які не сприяють ефективному веденню бізнесу і досягненню поставленої мети. Він допомагає скорегувати діяльність організацій або окремих його підрозділів, дає можливість встановити, які саме служби і підрозділи, а також напрями діяльності сприяють досягненню намічених цілей і підвищенню результативності діяльності. Контроль стає засобом зворотного зв'язку між об'єктом управління і системою управління, інформуючи про дійсний стан керованого об'єкту та фактичне виконання управлінського рішення.

Аналіз наукової літератури дозволив виділити трактування, яке об'єднує в системі контролю три найважливіші компоненти: облікову систему, процедури контролю і середовище контролю.

Процедури контролю дозволяють досягти повноти і точності даних, законності операцій, збереження активів. На основі підходу Комітету спонсорських організацій Комісії Тредвея (COSO), викладеного в "Концептуальних основах внутрішнього контролю", визначені основні компоненти ефективності внутрішнього контролю, що дозволяють здійснювати його в різних сегментах діяльності, до яких відносяться:

- ефективність і продуктивність діяльності;
- надійність і достовірність фінансової звітності;
- відповідність вживаних законодавства і норм права [2]

Структура внутрішнього контролю, запропонована COSO, є ефективнішою за класичну, оскільки в ній отримали розвиток такі елементи, як: "контрольна діяльність" і "оцінка ризиків" (мал. 1).

Таким чином, аналіз традиційних систем внутрішнього контролю підприємств дає повне розуміння категорії "внутрішній контроль" як системи і як процесу (діяльності).

Найбільш пріоритетними завданнями внутрішнього контролю на сучасному етапі його розвитку є завдання запобігання шахрайству і управління ризиками.

В зв'язку з цим можна розширити розуміння категорії "внутрішній контроль", давши йому наступне визначення: внутрішній контроль це процес, здійснюваний власниками, радою директорів, виконавчим керівництвом для здобуття упевненості в тому, що організація досягне цілей за такими напрямками: 1 - стратегічні цілі; 2 - економічне і ефективне використання ресурсів; 3 - збереження активів; 4 - достовірність звітності; 5 - відповідність законодавству, внутрішнім політикам і процедурам; 6 - запобігання шахрайству; 7 - управління ризиками [3].

Виходячи із завдань, структури і змісту внутрішнього контролю, можна розкрити основні його принципи: відповідності, компетентності, сумлінності і чесності, раціональності, доцільності, адекватності організаційної структури, ефективності, плавності, загальності, системності, безперервності, законності, відповідальності. Система загальних принципів може бути доповнена принципами одиничної відповідальності, взаємозамінюваності, регламентації, взаємодії і координації, підконтрольності, збереження і об'єктивності.

Зі всієї сукупності принципів виділяють групу "практичних принципів - придатних до виконання завдань, що щодня вирішуються в системі управління на підставі різних практичних ситуацій", особливостями цієї групи принципів контролю є: дії (гранично конкретні або гранично абстрактні), відношення до дії (принципи - рекомендації і принципи - вимоги) і адресність (принципи універсальні і принципи адресні).

Рис. 1 – Структура внутрішнього контролю за COSO [1]

Отже, використання принципів внутрішнього контролю в організаціях у взаємодії з принципами обліку і звітності, з одного боку, і у взаємодії з принципами зовнішнього аудиту, з іншого, створює передумови для його вдосконалення.

Список використаної літератури:

1. Р. Гініятів. Ризик і контроль. Модель COSO [сайт Інституту внутрішніх аудиторів] – Режим доступу: <http://www.iaa-ru.ru/>.
2. Костенко О. М. Внутрішньогосподарський контроль в системі управління прибутковістю підприємств / О. М. Костенко // Економіка АПК. – 2008. – № 12. – С. 117–120.
3. Сравнение концепций внутреннего контроля [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://bankir.ru/tehnologii/s/sravnenie-koncepcii-vnutrennego-kontrolya-1383854/>
4. Семанюк В.З., Завитій О.П. Внутрішній аудит: проблеми та перспективи розвитку // Фінанси, облік і аудит: зб.наук.праць / [відп.ред.М.М.Коцупатрій]. – К.: КНЕУ, 2012. Спец. Вип. – С.221-226
Науковий керівник: к.е.н., доцент Семанюк В.З.

*Дудаш Христина,
студентка групи РКзм-51*

ВНУТРІШНІЙ АУДИТ: ЕКОНОМІЧНА СУТЬ ТА ФУНКЦІЇ

В даний час підприємства мають всі передумови для формування нової системи внутрішньогосподарського контролю, основним елементом якої стає внутрішній аудит. Для української практики аудиторської діяльності поняття “внутрішній аудит” є новим, хоча закордоном він активно застосовується з кінця ХІХ ст. на великих і середніх підприємствах промисловості, будівництва, транспорту та інших сфер діяльності, які мають складну управлінську структуру.

Зауважимо, що термін «внутрішній аудит» інтерпретується вельми широко. Як зазначає Редько О.Ю., під внутрішнім аудитом розуміють і систему внутрішнього контролю, і роботу служби безпеки підприємства, і діяльність підрозділу економічної розвідки, і навіть ревізійну групу при бухгалтерії [4, С.91].

Отже, внутрішній аудит має тривекторну направленість, у тому числі і на вищі виконавчі органи управління фірми (рис.1.).